

XIV НАЦІОНАЛЬНА ЛГБТІ-КОНФЕРЕНЦІЯ УКРАЇНИ

«Здоров'я нації: гідність,
рівність та права»

НАЗВА СЕКЦІЇ

Опитування шкільних психологів щодо булінгу, СОГІ та ЛГБТІ-підлітків

Олеся Трофименко, «ЦСЕСП ІМ. Ю. САЄНКА», Україна, Київ

Висловлені в презентації погляди та думки не обов'язково відображають офіційну позицію XIV Національної ЛГБТІ-конференції.
Відповідальність за використання імен, зображень (у т. ч. фотографій чи відео) чи інших персональних даних третіх осіб, торгівельних марок, логотипів чи інших об'єктів інтелектуальної власності несе виключно автор презентації. Організаційний та Технічний комітети XIV Національної ЛГБТІ-конференції не несуть відповідальності за порушення автором у цій презентації законодавства України про захист персональних даних та лікарської таємниці, про захист авторських та суміжних прав та інших нормативних документів.

CHILDHOOD

WORLD CHILDHOOD FOUNDATION
FOUNDED BY H.M. QUEEN SILVIA OF SWEDEN

LGBT ASSOCIATION
UKRAINE

ПРО МЕНЕ

Менеджер проектів

+380675488145

olesia.trofymenko@gmail.com

<https://csep.org.ua/>

ЦСП CSEP

ХІV НАЦІОНАЛЬНА ЛГБТІ-КОНФЕРЕНЦІЯ УКРАЇНИ

«Здоров'я нації: гідність, рівність та права»

ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДОСЛІДЖЕННЯ

Мета: проведення дослідження досвіду використання шкільними психологами знань з тематики протидії булінгу ЛГБТ-підлітків, які вони отримували під час навчання, організованого ГО «Асоціацією ЛГБТ «ЛІГА» в рамках проекту, який фінансувався Світовим фондом дитинства (Швеція), у 2018-2019 роках, та був направлений на надання психологічної допомоги підліткам ЛГБТІ 16-18 років.

Географія дослідження: м. Київ та м. Одеса.

Метод: глибинні інтерв'ю.

Збір даних: липень 2021 року.

Реалізована вибірка: опитано 12 психологів із 60.

Обробка якісних даних: MAXQDA

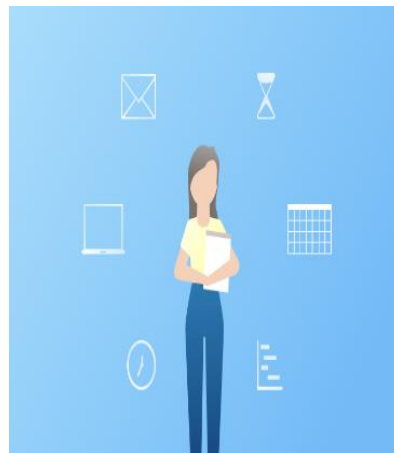

ХІV НАЦІОНАЛЬНА ЛГБТІ-КОНФЕРЕНЦІЯ УКРАЇНИ
«Здоров'я нації: гідність, рівність та права»

СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНИЙ ПОРТРЕТ

- ✓ **Вік психологів: 30-50 років.**
- ✓ **Усі учасниці – жінки.**
- ✓ **Мінімальний стаж роботи 3 роки; максимальний – 30 років.**
- ✓ Професійні обов'язки за основним місцем роботи – **надання консультацій всім учасникам навчального процесу: учням, їхнім батькам, вчителям.** *Хоча діти дуже рідко звертаються самотійно, частіше запит іде від самих батьків та/або вчителів.*

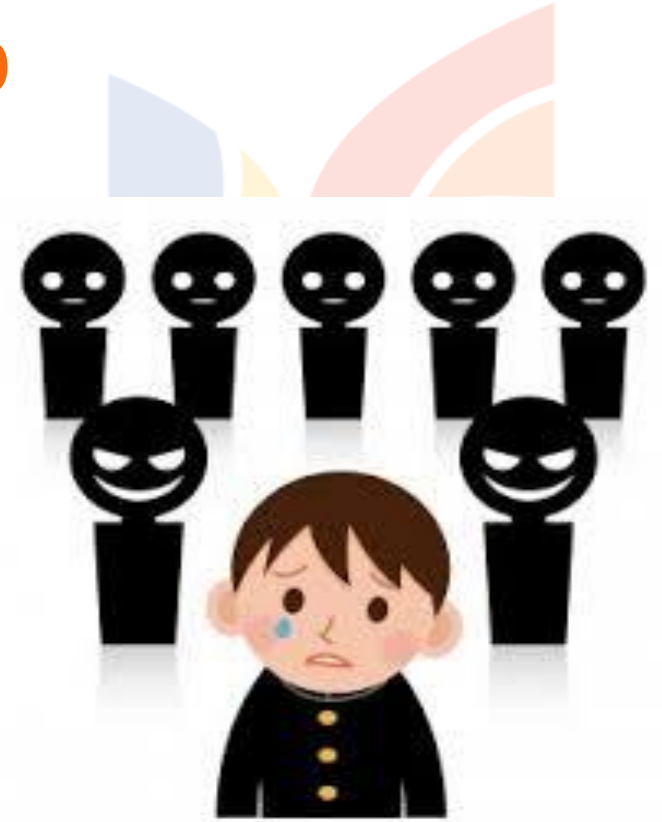

Що ж знають про
ЛГБТІ, СОГІ та булінг
опитані шкільні
психологи?

УЯВЛЕННЯ ШКІЛЬНИХ ПСИХОЛОГІВ ПРО «БУЛІНГ»

- Явище, в якому обов'язково беруть участь **3 сторони**: *жертва, кривдник та спостерігачі*;
- Воно носить **системний характер**;
- **Передбачає емоційне, психологічне чи фізичне приниження/утиск** одного суб'єкта навчального процесу іншими суб'єктами;
- **Виражається у виключенні жертви з колективу**;
- Часто **набуває певних форм** насильства;
- **Предметом для глузування є «інакшість»** найчастіше зовнішність дитини, наприклад, неохайність, а також її здатність викладати свої думки, манера говорити, вади фізичного, розумового розвитку тощо, в тому числі може бути і сексуальна орієнтація;
- **Сучасний фактор – наявність, функціональність, дороговартісність наявних у підлітків певних гаджетів.**

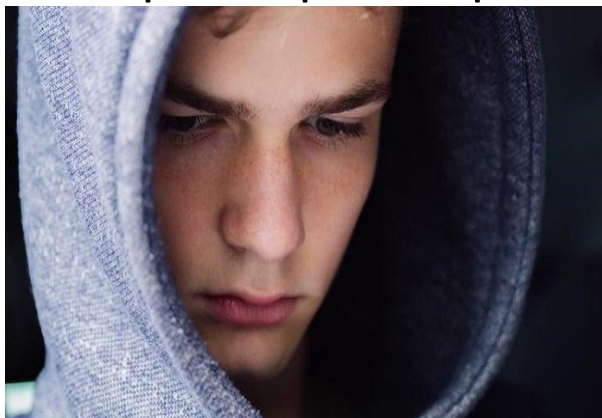
ХІV НАЦІОНАЛЬНА ЛГБТІ-КОНФЕРЕНЦІЯ УКРАЇНИ

«Здоров'я нації: гідність, рівність та права»

ПОРТРЕТ ЖЕРТВИ

- ✓ «Невпевненість у собі», жертва **«невигідно відрізняється» від інших** (візуально, інтелектуально, аудіально), в тому числі за сексуальною орієнтацією, і має певні **складнощі з комунікацією**:
- *«Людина, яка виділяється із загальної маси учнів. Або має фізичні недоліки, або зовнішність, або власні погляди викликають агресію оточуючих. Ну і буває нестандартна орієнтація» (ЦИТАТА).*
- ✓ Жертву булінгу **легко розпізнати в колективі**;
- ✓ Жертві булінгу **не вистачає емоційного тепла і підтримки в сім'ї**, тому вона готова терпіти різні прояви агресії в колективі.

XIV НАЦІОНАЛЬНА ЛГБТІ-КОНФЕРЕНЦІЯ УКРАЇНИ
«Здоров'я нації: гідність, рівність та права»

ПОРТРЕТ КРИВДНИКА

- ✓ Діти із заниженою самооцінкою, неможливістю реалізуватися в інших видах діяльності та необхідністю самоствердження за рахунок інших дітей;
- ✓ Самостверджуються **через деструктивні елементи:** нецензурна лексика, позиціонування у непокорі встановленим у колективі нормам і правилам, навмисне веселе/активне/гучно виражене спілкування/поведінка;
- ✓ «Агресор», «лідер», «сильний», «зухвалий», «впертий», «альфа-самець» - як **негативне забарвлення цих термінів.**
 - *«Часто травмована емоційно дитина. Може мати контролюючих, агресивних батьків або одного із батьків» (ЦИТАТА).*

ДОСВІД РОБОТИ ІЗ ЛГБТІ-ПІДЛІТКАМИ І ПОТРЕБА У КОНСУЛЬТУВАННІ

ДОСВІД:

ПОТРЕБИ:

- ✓ **Незначна частка мали досвід роботи із ЛГБТІ-підлітками. Запити із якими зверталися до них ЛГБТІ-підлітки – це питання власного прийняття та неприйняття близьким соціальним оточенням.**
- ✓ **Деякі шкільні психологи «уникали» роботи з ЛГБТІ-підлітками:**
 - **через те, що не вважають себе компетентними у консультуванні з питань СОГІ;**
 - **бояться працювати з ЛГБТ-підлітками;**
 - **готові покласти цю відповідальність і перенаправити ЛГБТ-підлітка до християнської організації, вважаючи її більш компетентною в питаннях СОГІ, ніж самого себе, шкільного психолога із відповідною освітою.**
- ✓ **Переважно психологи відчують потребу і готові розширювати свою базу знань для підвищення рівня кваліфікації та надавати консультації не лише ЛГБТ-підліткам, а й їхнім батькам.**
- ✓ **Одні психологи вважають, що ЛГБТІ-підлітку обов'язково потрібно надавати допомогу, навіть проводити групову роботу з класом, а не індивідуальну консультацію психолога, інші думають, що вона потрібна лише в тому випадку, коли ЛГБТІ-підліток сам себе не прийняв.**

БУЛІНГ СЕРЕД ЛГБТІ-ПІДЛІТКІВ

- ✓ **Лише одна учасниця** надавала консультації ЛГБТІ-підліткам, але звернення не було обумовлено булінгом, а виключно неприйняттям себе.
 - *«Один випадок важкий – і підлітку, і мені говорити важко. Він пов'язаний із сексуальною орієнтацією. А в принципі говорити про проблему ЛГБТІ нескладно. Тільки потрібно більше інформації» (ЦИТАТА).*
- ✓ **Жоден із психологів** не вказав на досвід надання консультацій ЛГБТІ-підліткам з ситуацій булінгу.
- ✓ **Тема ЛГБТІ** для адміністрацій шкіл є закритою і ідеальний варіант, коли ЛГБТІ-підлітки залишаються невидимими.
 - *«Конфлікти – часто. Булінга – був лише один випадок. Давно. Був хлопчик в класі. Його принижували. Він був таким інфантильним, домашнім, не міг відстояти свої межі» (ЦИТАТА).*
- ✓ **Деякі із шкільних психологів** вказали на відсутність довіри до них з боку ЛГБТІ-підлітків та вважають ідеальним варіантом переадресувати їх до приватних психологів.
- ✓ Відсутність випадків звернень **ЛГБТІ-підлітків до психологів з питань булінгу**, свідчить не про те, що проблеми немає, а лише про неготовність адміністрацій та самих вчителів визнавати цю проблему.

СТАВЛЕННЯ ШКІЛЬНИХ ПСИХОЛОГІВ ДО ЛГБТІ

✓ **Особисте ставлення** у психологів (за самовизначенням) – **нейтральне**, без виділення підлітка за якоюсь із властивих йому характеристик, із дотриманням головної установки «**НЕ НАШКОДЬ**»:

- «Апріорі з чим би ми не працювали – не нашкодь. Я думаю, що потрібно керуватися тим, щоб дитина незалежно від орієнтації, почувала себе комфортно. Якщо дитина себе відчуває комфортно, то будь-яка її поведінка буде виправдана і прийнята самою дитиною в першу чергу» (ЦИТАТА).

✓ Незважаючи на **толерантність**, яку демонстрували шкільні психологи, деякі виступали **проти видимості ЛГБТІ-підлітка в суспільстві**:

- «Я толерантна до таких людей, але мені неприємно, коли щось влаштовують на показ: паради і таке інше....» (ЦИТАТА).

✓ **Нетолерантне ставлення** психологів, зазвичай чимось **підкріплене**, як то наприклад **релігійними переконаннями**:

- «Так як я християнських поглядів, моє оточення не схвалює політику згоди на одностатеві шлюби, наприклад. Я намагаюся із розумінням ставитися до всього цього. Намагаюся знайти причину, чому вони стали такими. Не висміювати їх. Дати їм таку допомогу, яка не схвалює це все, але й не нашкодить» (ЦИТАТА).

ЗНАННЯ ПСИХОЛОГІВ З ЛГБТІ-ТЕМАТИКИ

- ✓ Знання психологів з ЛГБТІ-тематики мають **ґрунтовні прогалини**, вони **не систематизовані**;
- ✓ Шкільні психологи стверджували, що пам'ятають як розшифровується **акронім ЛГБТ**, але практично всі припускалися помилок:
 - «Г» – «гомосексуалісти», «гомосексуалізм»;
 - «Т» – трансвестити.
 - «Лесбійство, бісексуали, гомосексуалісти і трансвестити» (ЦИТАТА).
- ✓ Деякі **не пам'ятали визначення**, але пов'язували термін ЛГБТ із нетрадиційною сексуальною орієнтацією, сексуальними меншинами:
 - «Не пам'ятаю. Тема сексуальних меншин, нетрадиційних поглядів» (ЦИТАТА).

ЧИ МОЖЕ ЛЮДИНА ОБИРАТИ СВОЮ СЕКСУАЛЬНУ ОРІЄНТАЦІЮ?

Одні вважають, що ні, людина не може обирати свою сексуальну орієнтацію, **відкритим лишається для людини лише питання прийняття себе такою, як є:**

- *«Враховуючи, що з нею народжуються, вибрати її складно. Якщо ти народився з цим і ти погодився з цим, то це добре. А якщо ти народився із цим, але намагаєшся заперечувати, то буде складно. Потрібно навчитися приймати» (ЦИТАТА).*

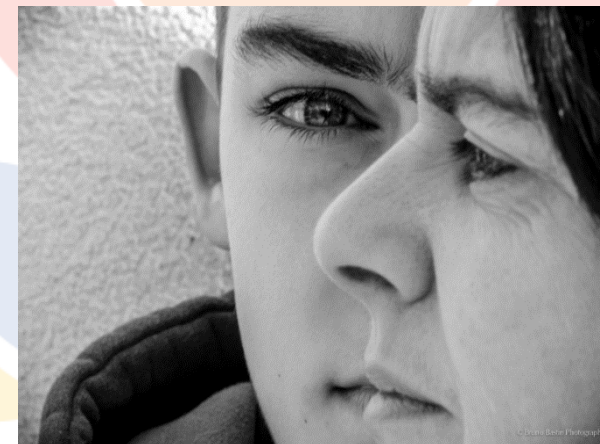
Але більшість все ж таки **намагалися знайти якісь причини**, які могли вплинути на формування сексуальної орієнтації підлітка:

- *«Те, з чим народжуються. Але **багато впливу зовнішнього середовища**, яке може формувати і змінювати (сексуальну орієнтацію)» (ЦИТАТА).*
- *«Вибирати може: під впливом сексуальних вподобань. Можлива **модна тенденція**» (ЦИТАТА).*
- *«Іноді буває, що як дитина народиться, **як мама ходила вагітна**: може бути з народження, може – в процесі дорослішання» (ЦИТАТА).*
- *«По-різному. Є і з цим, що народжуються, а є ті, хто **із-за сексуального насилля** прийшли до цього» (ЦИТАТА).*

ЧИ МОЖНА ЛІКУВАТИ ГОМОСЕКСУАЛЬНІСТЬ?

- ✓ Психологи переконані, що **лікування гомосексуальності – абсурд**, порівнюють це із спробою перевчити людину, яка пише лівою рукою:
 - «Гомосексуальність – це не хвороба»;
 - «Гомосексуальність – це те, що дано природою»;
 - «Якщо гомосексуальність не шкодить людині – немає потреби втручатися».
- ✓ Але так буває не завжди!!! 1 із 12 вважає, що **гомосексуальність потрібно лікувати і з цим вдало справляються християнські церкви**, які успішно виліковують від гомосексуальності:
 - «Є такі християнські церкви, де цьому приділяють увагу. Читають молитви. Виганяються біси та демони. І у людини цей інтерес пропадає, і вона стає нормальною» (ЦИТАТА).

XIV НАЦІОНАЛЬНА ЛГБТІ-КОНФЕРЕНЦІЯ УКРАЇНИ
«Здоров'я нації: гідність, рівність та права»

РОЗУМІННЯ ГЕНДЕРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

- ✓ **Гендерна ідентичність** – термін менш відомий опитаним психологам, ніж сексуальна орієнтація. Зазвичай визначали її, як:
 - *«Приналежність за статевою ознакою: чоловік-жінка та можливість проявляти, реалізовувати себе в цих ролях» (ЦИТАТА);*
- ✓ **І мова про гендерну ідентичність велася тільки в площині бінарності:**
 - *«Чи відчуваю я себе жінкою завжди і усюди. Так само, як і чоловіком» (ЦИТАТА).*
- ✓ **У 1 із 12 шкільних психологів** знання щодо гендерної ідентичності відсутні:
 - *«По цій темі нічого не можу сказати. Я не замислювалась» (ЦИТАТА).*
- ✓ **1 із 12 спробувала поставити** людям із відмінною (від себе) сексуальною орієнтацією та гендерною ідентичністю **діагноз**:
 - *«Є різні варіації. Доктрини. Одні вважають, що це психічний розлад, інші – що це демонізовані люди, і якщо звільнити від цього демона, то вони стануть нормальними» (ЦИТАТА).*

XIV НАЦІОНАЛЬНА ЛГБТІ-КОНФЕРЕНЦІЯ УКРАЇНИ

«Здоров'я нації: гідність, рівність та права»

ВИСНОВКИ

- ✓ Знання психологів з ЛГБТІ-тематики мають **ґрунтовні прогалини**, вони **не систематизовані**. Практично усі **шкільні психологи** неправильно розшифровували акронім «ЛГБТ».
- ✓ **Особисте ставлення** у психологів до ЛГБТІ-підлітків – **нейтральне**, із дотриманням головної установки «**НЕ НАШКОДЬ**»:
- ✓ **Лише незначна частка шкільних психологів мали досвід** роботи із ЛГБТІ-підлітками.
- ✓ **Найчастіші запити** ЛГБТІ-підлітків – **питання власного прийняття та неприйняття близьким соціальним оточенням**, рідко – сексуальна орієнтація.
- ✓ **Булінг ЛГБТІ-підлітків** у школах не зафіксований, а адміністрації навчальних закладів прагнуть не бачити проблему.
- ✓ Шкільні психологи **відчувають потребу і готові розширювати** свою базу знань для підвищення рівня кваліфікації та **надавати консультації не лише ЛГБТІ-підліткам, а й їхнім батькам**.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

- ✓ **розробити інформаційний візуалізований/інтерактивний матеріал:** у форматі інфографіки, короткого ролика, або ж у ігровому форматі, де у реципієнта буде можливість при виборі того чи іншого терміну, отримати коротку, ясну та вичерпну відповідь;
- ✓ **«жива бібліотека»** з самими представниками ЛГБТІ-спільноти, не тільки з підлітками, а і з професіоналами психологами та/або ЛГБТІ-батьками;
- ✓ **провести за модульною системою серію тренінгів**, систематичного характеру, що дозволить систематизувати та акумулювати накопичені знання та сформувати толерантне ставлення до ЛГБТІ-підлітків;
- ✓ **провести тренінги з протидії булінгу ЛГБТІ-підлітків** не лише серед шкільних, а й серед практикуючих приватних психологів;
- ✓ підготувати та розповсюдити серед шкільних та практикуючих психологів **інформаційні матеріали про ЛГБТІ-підлітків**, у форматі коміксів та/або брошур з короткою інформацією на тему;
- ✓ **поширити** серед шкільних та практикуючих психологів **контакти спеціалістів ГО «Асоціація ЛГБТ «ЛІГА» та інших організацій, що працюють в цьому напрямку**, які можуть надати додаткову інформацію як самим психологам, так і ЛГБТІ-підліткам.

ХІV НАЦІОНАЛЬНА ЛГБТІ-КОНФЕРЕНЦІЯ УКРАЇНИ

«Здоров'я нації: гідність, рівність та права»

